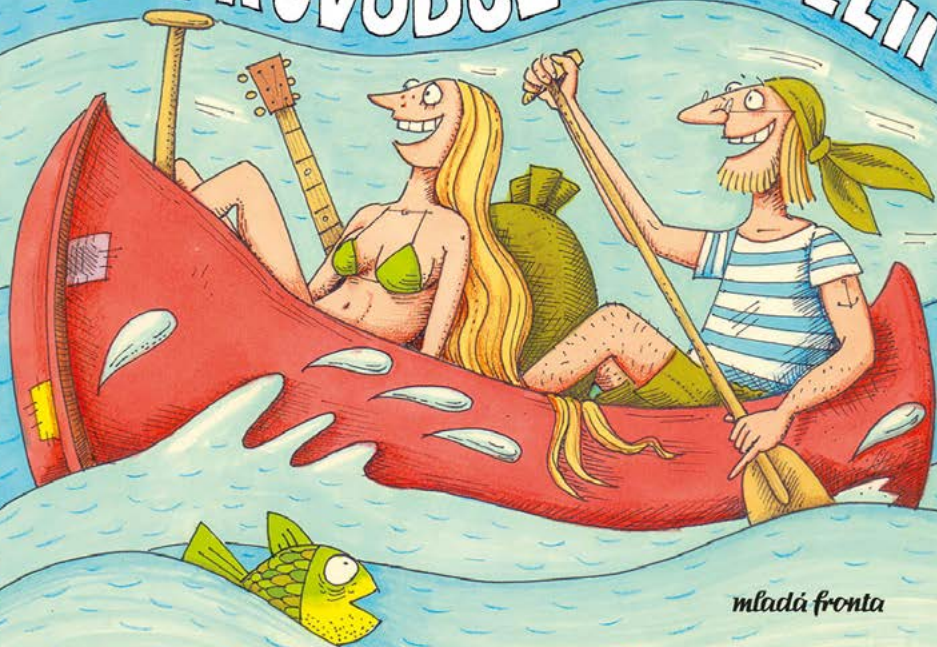
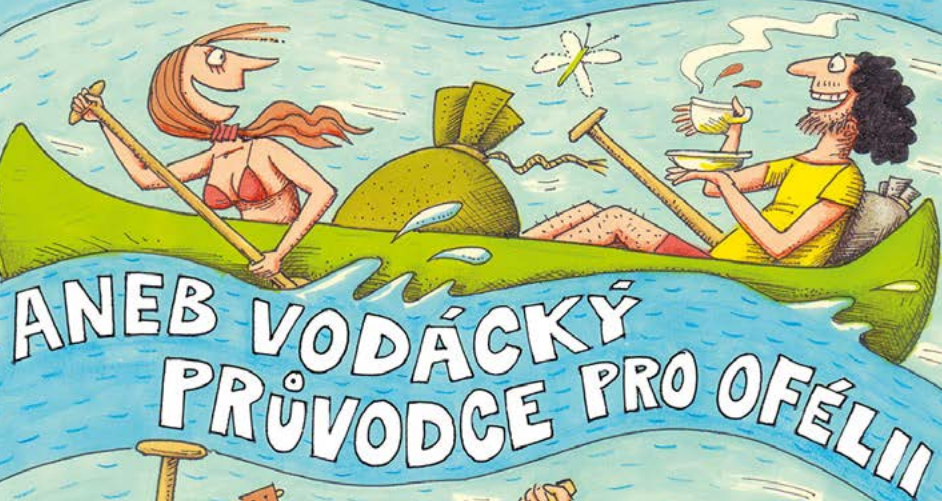

ZDENĚK ŠMÍD
PROČ BYCHOM
SE NETOPILI

Proč bychom se netopili aneb Vodácký průvodce pro Ofélii

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.mf.cz
www.albatrosmedia.cz

MLADÁ FRONTA

Zdeněk Šmíd

**Proč bychom se netopili
aneb Vodácký průvodce pro Ofélii – e-kniha**

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

**PROČ BYCHOM
SE NETOPILI**

**ANEB VODÁCKÝ
PRŮVODCE PRO OFÉLIU**

ZDENĚK ŠMÍD
**PROČ BYCHOM
SE NETOPILI**

**ANEB VODÁCKÝ
PRŮVODCE PRO OFÉLIU**

mladá fronta

Text © Zdeněk Šmíd – heirs, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-204-6288-6

ISBN e-knihy 978-80-204-6298-5 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-204-6299-2 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-204-6292-3 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Obsah

Vyprávění první	19
Vyprávění druhé	32
Vyprávění třetí	51
Vyprávění čtvrté	65
Vyprávění páté	89
Vyprávění šesté	113
Vyprávění sedmé	130
Vyprávění osmé	148
Vyprávění deváté	172

Ofélie Poloniová byla Hamletova přítelkyně, která se z toho zbláznila, zatímco Hamlet šílenství jen předstíral. Nakonec se utopila.

Ofélie, dívka v riflích, byla moje přítelkyně, předstírala, že je normální, zbláznit jsem se mohl já. Utopit jsem se mohl taky já, asi šestkrát, Ofélii to však čeká, neboť se seznámila se mnou. Její oči jsou hloubkou zelené zátoky, kterou pohladil stín kánoe.

Její vlasy jsou dlouhé a rovné jako šlahouny vodních řas, kterými se brodíme v noci.

Ofélie má tělo lačného úhoře.

Navrhl jsem Ofélii, aby s námi jela v létě na vodu.

„Na co?“ řekla nabluchle a nakrčila nos, aby líp slyšela. Vysvětlil jsem jí, že bych si přál, aby se s námi v době dovolených odebrala k řece, což je větší tok, ve kterém proudí tekutina zvaná voda. Na tu vodu že se dá taková lodička, do ní se posadíme, odrazíme se od břehu a pojedeme po řece směrem dolů, přičemž budeme plácát do vody prkýnkem zvaným pádlo. Dodal jsem, že je to ta nejkrásnější dovolená, jakou znám.

„Ty ses zbláznil,“ řekla Ofélie. „V životě jsem na tom neseděla.“

„To je právě to krásný,“ řekl jsem. „Já tě to naučím. Budu tě chránit. Jsou tam prima kamarádi, co tě budou všichni taky chránit, je s nima psina a jsou obromní.“ Naznačil jsem, že se mnou je vlastně taky psina a jsem obromnej, akorát že se potřebuju dostat na tu vodu, aby to na mně bylo poznat.

„Nemám co na sebe,“ řekla Ofélie. „Nevím, co se tam nosí, a nerada bych vypadala jako blázen.“

Ujistil jsem ji, že je to úplně jedno, nejlepší že je úbor, aby v něm vypadala jako blázen. Hlavně aby to bylo co nejstarší,

co nejroztrhanější a aby toho nebylo moc. Kdyby toho bylo moc, jednak by se to nevešlo do lodního pytle, jednak by to bylo při Oféliině postavě škoda.

Ani tato rafinovaná lichotka se jí nedotkla a zeptala se, kolik lidí se na tu loď vejde. Řekl jsem, že dva, já a ona, a Ofélie se otázala, jestli snad ti ostatní kamarádi budou kolem lodi plavat a držet se zábradlí nebo jak.

Tehdy jsem pochopil, že není v mých silách, abych Ofélii objasnil během jedné schůzky taje vodáckého sportu, a odcházel jsem domů neveselý, truchlivý. Snad bych měl raději s Ofélií odejet do hor. Obdivovat potoky, do kterých se nevejde kánoe.

Za týden Ofélie prohodila, co že je s tou vodou. Že si už koupila nafukovací kolo a plavky, co jí úžasně sluší. A že jsem jí posledně nedopověděl, jak dlouho se drží kamarádi té lodi, než je necháme, aby se taky svezli.

Od té chvíle jsem byl stížen amokem a naše schůzky nabyly specifického rázu. V jarních nocích, kdy jsou všechny parky naplněny ševelením sladkých slůvek nebo čeho, vyprávěl jsem Ofélii vodácké příběhy, při kterých tuhla všem mládencům v okolí naší lavičky krev v žilách. Jindy jsem líčil veselé příhody, strašně jsem se při tom nasmál. V měsíčním světle, kdy si milenci proplétají ruce do neuvěřitelných útvarů, jsem předváděl, jak se vážou lodní uzly.

Jednou jsme se vraceli z opery Mistři pěvci norimberští.

Ofélii ještě doznívala hudba. „To nic není,“ řekl jsem, a než jsme došli k jejímu domu, naučil jsem ji známý vodácký hit Už vyplouvá loď John B.

Na schůzku jsem nosil pádlo, kytaru nebo provaz. Při procházkách městem jsem hlasitě předčítal úryvky z lodního deníku naší party a Ofélie dávala pozor, abych nespadl z chodníku.

Ve světlých chvílích jsem si připadal jako obchodní agent, který místo šlí nabízí soupravu vodáckých slastí. Ofélie většinou mlčela, pobaveně mě sledovala zelenýma očima, v jejím úsměvu byl náznak sadismu. Pomalu vnikala do mého světa a přijímala ho. Více jsem nechtěl.

VODÁCKÁ ODBORNÁ

Mezi proudy, mezi proudy
naše dlouhý lodi bloudí,
v loubí poutník roubí vor.
V poutech touhy oči poulí,
jak ty dlouhý lodi bloudí,
poslouchá náš rozhovor:

Loďák, zabalák, vracák, hák,
bevarex, bagáž, líh.
Zavírák, votvírák, táborák,
epoxyd, laminát, klíh.

Kontra, porcelán, traverz, bort,
ve šlajsně nesraz vaz.
Spáchá zabalák mokrej mord
na tom, kdo nezabral čas.

Stop. Vysvětlivky k první sloce:

LOĎÁK (též bág!) – pytel z impregnované látky velikosti až dospělého muže. Pro pokročilé stačí velikost

nedospělého šimpanze. Oba typy jsou opatřeny nahoře šňůrou, kterou se pytel zadržuje, aby dovnitř nenatekla voda při převrácení lodě a aby z něj nepadaly věci při převrácení pytle. Do pytle se nastrkají úplně všechny věci, které vodák vlastní. Na dno klademe krém na opalování, retox na komáry a svačinu.

ZABALÁK – vysoká vlna se zpětnou rotací, postrach otevřených lodí. Vyskytuje se v silných peřejích a na koncích šlajsen.

VRACÁK – zpětný proud, vzniká vedle hlavního proudu a žene loď zpátky pod jez, do mělčiny a mezi klacky.

HÁK (též háček) – člen posádky sedící vpředu. Ovládá příď lodě, dře třikrát víc než kormidelník a těžce nese, že je tomuto podřízen.

BAGÁŽ – všechna vodákova zavazadla. Jejich obsah a množství jsou vymezeny na jedné straně vodákovou zkušeností a na straně druhé jeho fantazií.

KONTRA – zpětný záběr pádla. Jediná možnost brzdění, chybí-li na lodi kotva.

PORCELÁN – třetí jezdec v lodi. Vozí se nouzově na kratší trati. Kormidelník a háček jedou s porcelánem opatrně, neboť tento nepádluje, takže má dost času, aby sžíravě kritizoval způsob jejich jízdy.

TRAVERZ – pohyb šikmo natočené lodi napříč řekou. Traverzu se používá ve specifických situacích pod šlajsnami a jezy, v peřejích a zákrutech. Dovolují si ho zkušenější posádky, zatímco posádky méně zkušené zhusta traverzují proti své vůli.

BORT – zde bok lodi.

Zpíváme dále:

Koňadra, kolejda, komínky, špricky,
kanystř, flastr, šprajc,
sekera, pilka, sirky, třísky,
na břehu kouká zajc.

Citera, niněra, bendžo, bum,
basa a kytary hlas,
kofola, rokola, budvar, rum,
západ a zrzavej vlas.

Stop. Vysvětlivky k druhé sloce:

KOŇADRA – koníčkovací šňůra, slouží ke koníčkování. Znamená to, že loď je ve vodě, kdežto vodák na břehu, odkud táhne loď jako koníček. Činí tak na cestě proti proudu nebo při přetahování jezu. Po příjezdu na tábořiště se koňadra napne mezi stany a suší se na ní prádlo.

KOLEJDA – podvozek složený z koleček a chatrné konstrukce, na kterém se přepravuje loď z nádraží k řece a naopak. Při prvních metrech přepravy se kolejda obvykle rozloží na prvočinitele, takže po zbytek cesty odnášíme loď na ramenou. (Otrlí říční vlci ji táhnou městem na koníčkovací šňůře.) Na vodě naopak loď uveze kolejda hravě, takže můžeme tento praktický přístroj všem vodákům vřele doporučit.

ŠPRICKA – v otevřených lodích potah chránící vnitřek před vlnami. V zavřených lodích sukýnka zvaná těž

KOMÍNEK, kterou se vodák hazardně k lodi připoutá, což jej zhusta mrzí.

ŠPRAJC – příčná dřevěná výztuž na otevřených lodích. Šprajcy jsou obvykle dva, slouží též k upevnění bagáže, k tahání lodi z vody a v exponovaných okamžicích brání kormidelníkovi, aby se rozeběhl na provinilého háčka.

Zpíváme dále:

Peřeje, kurděje, leje, zle je,
koleje, voleje, les,
singl, debl, tragl, bágl,
mělčina, svačina, jez.

Zátoky, potoky, slapy, chlapi,
léto se nevrací,
oheň, povodeň, mraky, prachy,
vemte mě, vodáci.

Kdo tu píseň nedovede,
tomu to holt nepojede,
ať se stydí v hospodě,
zdálky mává na lodě.
Kdo se vyzná v tomto hitu,
ten bude mít autoritu,
tomu věnec budiž dán,
ten je vody pán.

Poznámka pro strážce spisovné češtiny:

Neodjišťujte revolverů svých. Výrazy nesnesitelnými ne-
jsem vinen já. To oni, vodáci vrtošiví. Na panenských řekách
se mluva jejich ozývá, aniž voda naslouchající méně čistou
se stane. Jsou vodáci znalci krásy všeliké a vědí, že krása řeči
nikdy v dokonalé čistotě se neskrývá, tak jako úbělová dívčí
tvář lívanci se podobá, černým znamínkem mateřským na
líci levé zkrášlena-li není.

*Koncem dubna jsem zastihl Ofélii u kašny. Seděla na jejím
okraji a listovala ve Vodáckém průvodci po českých řekách.*

„Řekni mi, co čteš,“ zajásal jsem, „a já ti řeknu, kam pojedem.“

*Ofélie odtušila, že neví, kam pojedu já, ona že určitě jede
do Varny.*

„To je nápad,“ řekl jsem. „Válet se s hejnem tučných mastná-
ků na pláži po způsobu vepřů. Ohromně originální.“ *Ofélie se
ohradila, nejede do Bulharska proto, aby se válela na pláži po
způsobu vepřů, ale že ji láká neobyčejně legrační cesta vlakem.*

„S námi je to ve vlaku daleko legračnější,“ namítl jsem. *Ofé-
lie mě odbyla, že se to vůbec nedá srovnat, protože do Bulharska
se jede vlakem tři dny.*

„Kdybys tam jela dvacet let,“ ujistil jsem ji, „nikdy nezažiješ
to, co s náma za několik hodin. Za prvé: Ivan určitě přijde poz-
dě na nádraží. Bude nás dohánět na pionýru.“ *Ofélie připomně-
la, že i při zájezdu do Bulharska určitě někdo přijde pozdě na
nádraží, a to že je daleko větší legrace, protože se jede rychlíkem
přes tři země a opozdílci dohánějí zájezd letadlem.*

„Za druhý, přijde průvodčí a Sumec bude dvě hodiny hle-
dat jízdenku. Neví, že už dva roky má na dně lodáku díru...“

„No a co,“ řekla Ofélie. „To vůbec nic není proti rodeu, které vypukne v zájezdu při prvním vpádu celníků.“

„Jednou nám kvůli Sumcovi omdlel průvodčí,“ namítl jsem chabě. „Dávali jsme mu umělý dechání podle příručky ministerstva národní obrany z roku devatenáct set padesát osm.“

„Pche,“ řekla. „Jim jednou omdlel rumunskéj průvodčí. A dávali mu umělé dýchání z úst do úst! Ofélie podotkla, že se také zúčastnila, neboť průvodčí byl podoben slavnému francouzskému herci Louisovi de Funés.“

„Jak myslíš,“ řekl jsem vítězně. „Ale přijedeš do Bulbarska, dopraví tě do hotelu, vezmeš si plavky. A potom?“

„Potom – sejdu na pláž,“ pokrčila rameny, „tam se prostě opaluju – a koupám...“

„Jo tak ty se koupáš,“ řekl jsem sžíravě, neboť jsem pocítil, že přišla moje chvíle. „Tak se koupej. Kdežto my –“

KDYŽ VODÁK vystoupí z vlaku, jde si pro loď a vodníci z Lužnice si na něj ukazují kachními prsty.

Na nádraží v Suchdole je zahrádka. V létě tam rostou hromady lodí. Čekají, až si je majitel vyzvedne. Majitel, který chce loď vyzvednout, musí však nejprve vyzvednout deset jiných lodí, které leží na té jeho, protože loď majitele se vždy nachází až úplně dole. Je to pozoruhodný fyzikální úkaz. Vodák ví, proč to tak je.

Za letních půlnocí se nádraží zaplní hejny maličkých vodníků. Posedávají na kolejnicích a šplhají po hromadách lodí. Houpají se na drátěném plotě zahrádky a věští, které lodě si příští den vodáci odnesou. Potom z vrozené hravosti

stahují určené lodě z hromady a zastrkují je co nejvíce do-
spod. Ráno pak radostně sledují zoufalé vodáky v zahrádce,
skrytí v kapkách jejich potu.

Vodák šplhá po pyramidě plavidel a překáží jiným vo-
dákům. Odevšad se ozývá:

„Máš? – „Ne. A ty?“ – „Já taky ne.“

Zvukově to připomíná houbaře v akci.

Když vodák nenajde svou loď, kývne na kamarády a pře-
hodí si přes rameno lodní pytel. Věří, že loď dorazí zítra.

Bagáž odnášejí natřikrát, táhnou ji na zádech přes kilo-
metr do luk za Suchdolem. Večer zapálí první oheň.

Jak se opírají dlaněmi o zem, ucítí první dotyk orosené
trávy. Než se oheň rozhoří, zavalí je první kouř. Poprvé se
vsákne do tepláků, poprvé zaštipá v nose. Řeku není slyšet.
Ale je tady, černě plyne pod olšemi.

„A je zase pohoda,“ řekne vodák.

„Jak by taky nebyla,“ odvěti kamarádi.

Neboť tato slova jsou rituálem, nezbytným úvodem
k plavbě. Kdyby nebyla vyřčena, plavba by se nezdařila,
všichni by se utopili nebo by se stalo něco ještě horšího.

Vodák zná moře písniček.

Na mý duši leží kámen
vod zimy až do jara,
že už nikdy nepoplavem
po tvý vodě, řeko má.

Ty si bubláš v klínu lesů,
moje láska nestárne,

každou noc se budím v děsu,
že tě někdo ukradne.

Je to tím, že vodní pánbůh
má pazoury lepkavý,
na koho ty ruce sáhnou,
ten už se jich nezbaví.

Když vodák zavře stan a zaleze do spacího pytle, nemůže spát. Vstane a předstírá, že se zapomněl umýt. Ve skutečnosti se chce ještě jednou podívat, kolik je v řece vody. Když to udělá, zkontroluje si, zda mu nebylo ukradeno pádlo. Pak rozsvítí, aby si prohlédl lodní pytel. Zaleze do spacího pytle, ale znovu rozsvítí, protože má dojem, že ztratil nákladní list od lodi. Po čtvrt hodině se vyhrabe ze stanu, neboť si není jist, zda to pádlo bylo skutečně jeho. Potom usedne na břeh, plívá do vody a dumá.

Když se definitivně uloží ve svém pytli, zhluboka dýchá, aby usnul. Nedaří se mu to. Vzpomene si, že večer viděl nad řekou vlašťovku, takže zítra bude asi přšet.

Pak si vymýšlí nevhodnější způsob sebevraždy, ke které bude nucen ráno přistoupit, jestliže zjistí, že mu vlak nepřivezl jeho loď.

Když vodák usne, řeka se tiše rozchechtá.

Vyprávění první

*O potížích nováčků, o předávání zkušeností,
o neodbytnosti ctitelů a praradnosti dívek,
jakož i o Kenyho seznamovacím pudu*

Někdo chce být mistrem světa v boxu, jiný touží stát se milencem Raquel Welchové.

Kenyho největší ctizádostí bylo rozšířit dosavadní počet svých dvaceti tisíc známých aspoň na čtyřicet tisíc. Celá parta vlastně vznikla jako vedlejší produkt Kenyho seznamovacího obžerství. Na jaře, při krátké plavbě po Mži, propadli panice, neboť Keny nikoho nového nepřivedl. Té noci vypukla sněhová bouře, ačkoli to bylo v dubnu, strhla stany a zasypala lodě na břehu. Ráno padaly kroupy, šedý říční vlk Křížák natrhl loď, Daně, nejkrásnější dívce našich vod, shořely zahraniční tepláky a Keny ztratil brejle. Hned v létě napravil Keny svůj poklesek, přivedl do party mladého muže a dvě dívky.

„To teda bude legendární plavba,“ řekl Křížák. „Dyt ty holky neumějí plavat. A jak má Bongo dělat Kateřině kormidelníka, když v tom jaktěživ neseděl?“

„Dyt' je to jenom voda,“ urazil se Bongo. „Co nezvládnou grifem, to urvu silou, rozumíš. A za tři dny, vsad' se, za tři dny se vyrovnám každému kormidelníkovi. Nevěříš?“ končil provokativně, chodil po břehu a předváděl hru svalů.

„Byl jeden závodník,“ vyprávěl Křižák, „a ten sednul náhodně do sportovního letadla a omylem ho nastartoval.

Když to vzlítlo a von ve snaze, aby to nevzlítlo, urval řídicí páku u samýho kořene, spolehnul se taky jen na sílu svalů. Napřed potřeboval uzavřít přívod benzínu. Protože nevěděl, kterej to je, proboural se ranou pěstí skrz palubní desku do motoru a urval tam jeden ocelovej šlauch. Nebyl to však přívod benzínu, ale výztuž kostry. Tak se s tou výztuží kostry natáhl dopředu, skrz sklo, který musel napřed rozbít, a snažil se tu výztuž kostry vrazit do vrtule, aby zmírnil její otáčky. To se mu podařilo, vrtule uletěla, výztuž kostry taky a jeho to vytáhlo z kabiny, ale chyt se křídla. To křídlo se ulomilo –“

„Jestli řekneš, že to dobře dopadlo,“ povstal výhrůžně Keny, „přerazím ti pádlo o výztuž kostry nebo co to máš.“

„Já náhodou každej grif rychle pochyťm,“ řekl Bongo. „Jak znáš nějakej sport, rozumíš, tak pak ti už jdou ty vostatní sporty samy. Třeba takovej fotbal. Tohle je sranda. Dyt' je to jenom voda.“

Poté zahájil Keny vodácký výcvik. Omezil se na teorii, protože vagon s loďmi měl dorazit až v poledne.

„Tohle je pádlo,“ řekl Keny, „a nikdo tomu nesmí říkat veslo. Kdo řekne veslo, není žádněj vodák. Vodáci se zdraví ahoj. Kdo řekne nazdar, taky není vodák. Je to sokol. Kdo řekne dobrý den, je pitomec. Má někdo dotaz?“

„Hod' sem pádlo, ahoj,“ řekla Kateřina. „Je to tak dobře? Jsem už vodákem?“

Sečtělá Lucie se dotázala, smí-li v případě tonutí použít zprofanovaného výkřiku pomoc, či trvá-li Keny na mezinárodních námořních hláskách es ó es.

Bongo se neptal na nic, označil Kenyho rychlokurs za blbost a rozhodl se dopravit loď z nádraží bez jakéhokoli školení. Na námitky, že řeka z nádraží sem je samá zátočina, Bongo odvětil, že loď je jeho a že si s ní může dělat, co chce.

„Tak si trhněte nohou,“ prohlásil Keny. „Ještě budete prosit, škemrat budete v řevu přejít, abych vám zvopáknul svoje zkušenosti. Ale já se na vás vykašlu a váš nárek mnou nevotřese.“

Lod' je součástí vodákova těla. Jako má vodák oči, aby se těšil z toho, že vidí, má loď, aby se těšil z toho, že plave. Vodák bez lodi není kompletní. Proto v zimních měsících čas od času vniká do kůlny, na půdu, do loděnice či pod postel, kde má ukrytou svou loď, aby se dotkl jejího kýlu. S postupujícím jarem jeho návštěv přibývá. Polévá loď pryskyřicí, barví ji a vylepšuje. Konečně přijde den, kdy odtáhne loď na nádraží a vydá ji Československým státním drahám. Sám nasedá do vlaku s úzkostí matky, jejíž jediný syn právě nastoupil základní vojenskou službu. Na nádraží u řeky se uklidní teprve ve chvíli, kdy se štíhlé tělo lodi objeví ve dveřích nákladního vagonu.

„Pusťte mě na to,“ zvolal Bongo, když se jeho loď dotkla vody. Skočil do ní oběma nohama, náraz jej zanesl do proudu.